

РЕЦЕНЗІЯ

доктора політичних наук, професора Співак Марини Вікторівни дисертаційне дослідження Гуза Костянтина Юрійовича на тему: «Публічне адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Загальне здоров'я нації визнано соціальною цінністю в суспільстві, що впливає на продуктивність праці, економічний розвиток і конкурентоспроможність держави, сприяє зростанню рівня соціального добробуту та життєдіяльності. Високоєфективна система медичного обслуговування та реабілітації має створювати сприятливі умови для підвищення якості життя громадян і розвитку держави. Здоров'я українських громадян є найголовнішим скарбом України, основою і визначальним чинником забезпечення стабільності держави, її цілісності, захисту кордонів, конкурентоспроможного становища на світовій арені. Реалії сьогодення засвідчують актуальність теми, обраної для дослідження. Саме тому науковим підґрунтям роботи є безпосереднє забезпечення національної безпеки України крізь призму здоров'я працівників правоохоронних органів, які стоять на захисті Батьківщини та щоденно потребують якісного й ефективного медичного обслуговування, відповідної реабілітації з метою відновлення всіх функцій життєдіяльності організму та повернення до повноцінного життя.

У змісті медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України реалізується закріплене в ст. 49 Конституції України право на охорону здоров'я. У межах цього відбуваються першопочаткове вивчення стану здоров'я кандидатів у правоохоронні органи, які проходять відбір на службу, щорічні профілактичні медичні огляди, які допомагають виявити проблеми зі здоров'ям, а також осіб, що потребують санаторно-курортного та реабілітаційного лікування.

Слід констатувати, що у вітчизняних наукових юридичних джерелах проблематику публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України висвітлено недостатньо, у деяких працях дослідження є фрагментарним, без комплексного підходу, що й зумовлює актуальність обраного напрямку наукового пошуку.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Науковий рівень і публікації здобувача на підставі аналізу та порівняння між собою за змістами є взаємовідповідними та відображають зміст і сутність однієї наукової проблематики, що безперечно свідчить про глибоке й ґрунтовне опрацювання теми, її об'єкта й предмета. Вступ характеризується високим рівнем аргументації щодо необхідності опрацювання основних структурних елементів дисертації, вказується їх взаємопов'язаність та компліментарність одне відносно одного, аналіз змісту, висновків до кожного розділу та загальних висновків до роботи свідчить про правильність вибору інструментарію наукового дослідження, його влучність та можливість викладу шляхів розв'язання основних проблем саме завдяки високому науковому рівню відповідної дисертаційної праці.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковано в п'яти наукових статтях, чотири із яких опубліковані в виданнях уключених до категорії «Б», одна в зарубіжному науковому періодичному виданні, а також п'яти науково-практичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівня.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Автор, на підставі проаналізованого матеріалу, обґрунтовує низку науково-практичних положень за відповідними рівнями наукової актуальності, найбільш цікавими, крім визначених уперше, є удосконалення: категорійно-понятійного апарату досліджуваних категорій «принципи обслуговування», «принципи публічного адміністрування», «публічна адміністрація», «медичне обслуговування», «реабілітація»,

«державна політика», «механізм державного управління», «нормативно-правове адміністрування сфери медичного обслуговування осіб у закладах охорони здоров'я МВС України», що стало основою для формування авторських висновків; елементів механізму публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України; дефініції ефективності публічного адміністрування права осіб на медичне обслуговування та реабілітацію в закладах МВС України, окреслено негативні чинники, які знижують як якісні, так і кількісні її показники; класифікації принципів публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України; напрямку імплементації зарубіжного досвіду щодо медичного забезпечення осіб, які мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України, за допомогою залучення недержавного сектору в питаннях охорони здоров'я; інтеграції відомчої медицини в єдиний медичний простір і здійснення медичного забезпечення у широкому значенні як діяльності, що охоплює психологічний, духовний, санітарно-гігієнічний, екологічний, спортивний та профілактичний аспекти.

Подальший розвиток у представленій роботі дістали: класифікація системи медичного обслуговування та реабілітації особливої категорії осіб; нормативно-правове адміністрування сфери медичного обслуговування осіб у закладах охорони здоров'я МВС України; ознаки публічної адміністрації у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб, які мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України; класифікація системи публічної адміністрації у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб, які мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України; шляхи підвищення ефективності діяльності уповноважених суб'єктів щодо забезпечення права на медичне обслуговування та реабілітацію осіб у закладах охорони здоров'я МВС в Україні.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Про наукову обґрунтованість тематики визначеної автором свідчить не лише велика кількість проаналізованої літератури, що пов'язана з предметом і об'єктом дослідження, а також її взаємопов'язаність з нормативно-правовим підґрунтям та сучасними реаліями правозастосування, що відображається в розумінні автора основних тонкощів і засад публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України.

Тема дисертації ґрунтується на Плані дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), Національній стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, що затверджена постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21; відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України № 454/2020).

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Підведені у дисертаційному дослідженні висновки та рекомендації, що формують наукову новизну даного дослідження розроблені відповідно до вимог законодавства України, з дотриманням норм і стандартів академічної доброчесності. З метою глибокого аналізу наукових категорій і необхідності комплексного дослідження основних правових елементів публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України автором було досліджено праці вітчизняних вчених, що досліджували різні

аспекти теорії охорони здоров'я, законодавство України у сфері охорони здоров'я та інформаційно-аналітичні матеріали відповідного змісту.

Під час дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи: логіки – для поступового та обґрунтованого дослідження поставлених завдань (всі розділи); опису – для надання характеристики та змістовного наповнення основних термінів, понять і категорій, що є предметом наукового дослідження; історико-правовий – для висвітлення генезису розвитку публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України; порівняльно-правовий – під час аналізу норм адміністративного законодавства та інших нормативно-правових актів, що в синергії створюють нормативне підґрунтя для адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України; структурний – для встановлення основних відмінних від інших інститутів права в галузі охорони здоров'я прав і свобод людини і громадянина характерних рис, що передбачає послідовність та планомірність наукового аналізу.

Автор зазначає, що обрана методологія й відповідний концептуальний підхід, з урахуванням окреслених завдань і мети дослідження, амбітних цілей щодо розв'язання основних наукових завдань дозволили фундаментально підійти до питання тлумачення загальноправових і спеціальних категорій, окреслити всі необхідні елементи юридичних явищ і підкреслити не лише актуальність відповідної теми та виокремити й загострити увагу читача на найбільш проблемних питаннях, а й запропонувати ймовірні шляхи їх розв'язання найбільш ефективними інструментами.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Теоретичне значення положень дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно містить запропоновані автором визначення основних понять, термінів і явищ, що безпосередньо стосуються публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України, не лише на локальному прикладному рівні, а й з огляду на

необхідність подальшого вдосконалення відповідних положень в межах науки адміністративного права. Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що основні та точкові результати дисертаційного дослідження, загальні пропозиції до законотворчої діяльності, а також до проєктування організаційно-розпорядчих відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів може бути використано в: практичній діяльності – для застосування у роботі закладів охорони здоров'я та реабілітації МВС України; освітньому процесі – для підготовки та проведення лекційних занять із слухачами Інституту підготовки керівних кадрів та підвищення кваліфікації Національної академії внутрішніх справ з короткострокового підвищення кваліфікації начальників районних управлінь (відділів) правоохоронних органів (акт Національної академії внутрішніх справ від 17 лютого 2021 року); науково-дослідній діяльності – для формування низки пропозицій з удосконалення медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах МВС України (акт Національної академії внутрішніх справ від 06 березня 2021 року); науково дослідній роботі – для подальшого дослідження проблем адміністративно-юрисдикційної діяльності щодо публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційне дослідження Гуза К.Ю. на тему «Публічне адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України» має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені в положеннях МОН та, зокрема, у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44.

Дисертаційна робота Гуза К.Ю. складається зі вступу, трьох розділів, які включають в себе вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (229 найменувань на 23 сторінках) і п'яти додатків. Повний обсяг дисертації становить 209 сторінок, з них обсяг основного тексту – 180 сторінки.

Структурно, дисертаційне дослідження складається з трьох основних розділів, у яких поетапно розкрито всі необхідні для досягнення мети й завдань елементи.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади публічного адміністрування медичним обслуговуванням та реабілітацією осіб в закладах охорони здоров'я МВС України» містить обґрунтування того, що метою публічного адміністрування медичним обслуговуванням та реабілітацією осіб в закладах охорони здоров'я МВС України є захист особистих прав працівників правоохоронних органів на здоров'я.

Перший розділ присвячено ґрунтовному дослідженню генезису, становленню та розвитку сфери медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України. Надано та охарактеризовано поняття, особливості та принципи публічного адміністрування сферою медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України. Встановлено перелік осіб, які мають право на медичне обслуговування та реабілітацію в закладах охорони здоров'я МВС України. Відокремлено види реабілітації: медична, психологічна, професійно-виробнича, соціально-побутова та економічна та здійснено їх ґрунтовну характеристику та зазначені підстави для її отримання.

Автором окреслено головні принципи публічного адміністрування в окресленій сфері: 1) верховенство права; 2) об'єктивність; 3) пропорційність; 4) незловживання владою; 5) службова співпраця; 6) ефективність; 7) субсидіарність; 8) «єдине вікно»; 9) пріоритет державної політики; 10) зворотний зв'язок; 11) демократія; 12) системний підхід; 13) централізм на демократичній основі; 14) соціальна справедливість.

Другий розділ «Механізм публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України» розкриває позицію здобувача про те, що механізм публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб, які мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС

України є родо-видовою категорією по відношенню до механізму публічного адміністрування, тобто остання є родовою категорією, а у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб, які мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України є його видовою категорією. Наведено особливості механізму публічного адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України.

Автором надано власну класифікацію нормативно-правових актів, які забезпечують публічне адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України. Сформульовано класифікаційні групи актів, у відповідності до їх функціонального призначення щодо медичного обслуговування та реабілітації осіб, які мають право на обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України, а саме: а) акти, які спрямовані урегулювання організаційно-правової побудови органів Національної поліції України; б) акти, спрямовані на забезпечення медичного обслуговування осіб, які мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України; в) акти, спрямовані на реабілітації осіб, які мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України.

Крім того надано ґрунтовну характеристику суб'єктів адміністрування сфери медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України.

Третій розділ «Шляхи вдосконалення публічного адміністрування сфери медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України» містить аналіз міжнародного досвіду публічного адміністрування сфери медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я правоохоронних відомств. Дисертантом надано авторську класифікацію міжнародної системи медичного обслуговування населення, а саме: бюджетна система медичного обслуговування населення (притаманна Великій Британії, Швеції, Фінляндії, Іспанії, Канаді, Австралії,

Греції, Польщі); приватна система медичного обслуговування населення (США); страхова система медичного обслуговування населення (Німеччина, Японія); змішана система медичного обслуговування населення (Австралія, Франція, Нідерланди).

Дисертантом запропоновано медичне обслуговування осіб у закладах охорони здоров'я МВС України здійснювати з державного фінансування щодо оплати загальних і необхідних для життєдіяльності кожної людини медичних послуг, а решту послуг мають надавати за рахунок страхування.

Також дисертантом виокремлено шляхи вдосконалення ефективності діяльності уповноважених суб'єктів щодо забезпечення права на медичне обслуговування та реабілітацію особам у закладах охорони здоров'я МВС в Україні, якими є: 1) впровадження принципу пацієнтоцентризму, без дискримінації інвалідизації; 2) забезпечення можливості особам, які того гостро потребують, отримати медичні консультації в режимі онлайн; 3) градаційний розподіл травмованих осіб та інших пацієнтів залежно від складності захворювання; 4) надання реабілітаційної допомоги в гострому реабілітаційному періоді, що сприятиме зниженню рівня інвалідизації населення; 5) створення та розширення мережі реабілітаційних закладів для надання медичних, реабілітаційних, психологічних послуг і послуг з протезування безпосередньо особам з обмеженими можливостями та членам їхніх сімей; 6) розширення спектру медичних послуг у Програмі медичних гарантій; 7) перепрофілювання закладів охорони здоров'я, зокрема закладів МВС України, на забезпечення осіб екстреною реабілітаційною допомогою; 8) проведення моніторингу серед осіб з інвалідністю щодо їх потреб у засобах доступності медичного обслуговування та реабілітації, їх якості, платності (безоплатності) отримання медичних і реабілітаційних послуг, лікарських препаратів та протезів; 9) урегулювання розміру фінансування, тобто обсягу коштів, які закладені в державний та місцеві бюджети на фінансування сфери медичного обслуговування та реабілітацію осіб у закладах охорони здоров'я МВС України, у частині задоволення потреб цих осіб тощо.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Позитивно оцінюючи отриманні Гузом К.Ю. результати здійсненого дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання, зокрема:

1. На стор. 62 надано авторське трактування «реабілітації осіб, які мають право на медичне обслуговування та реабілітацію в закладах МВС України» як комплекс спеціалізованих заходів, які здійснюють заклади охорони здоров'я МВС України з метою цільового медичного супроводження відповідної категорії осіб щодо своєчасного відновлення фізичного та/або психологічного здоров'я, а також створення комфортних умов для повернення до служби.

Виникає питання які різновиди послуг Ви відносите до реабілітаційних послуг, що сприяють своєчасному відновленню фізичного та/або психологічного здоров'я, а також створення комфортних умов для повернення до служби?

2. На стор. 72 роботи Вами сформульовано авторське визначення державної політики у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб у закладах охорони здоров'я МВС України як цілеспрямованої діяльності держави, яка реалізується за допомогою відповідних інструментів публічного адміністрування з метою збереження здоров'я осіб, які мають право на отримання медичних і реабілітаційних послуг у закладах охорони здоров'я МВС України за рахунок державного бюджету.

Із авторського трактування не зовсім зрозумілим є те, що ви маєте на увазі під «інструментами публічного адміністрування», які використовуються з метою збереження здоров'я осіб, які мають право на отримання медичних і реабілітаційних послуг у закладах охорони здоров'я МВС України за рахунок державного бюджету?

3. На стор 75 дисертаційного дослідження автор формулює детермінанту «медичного обслуговування осіб у закладах охорони здоров'я МВС України як надання певного комплексу медичних і реабілітаційних послуг

за зверненнями відповідної категорії осіб, закладами охорони здоров'я МВС України та їх медичними працівниками з метою профілактики, виявлення, лікування захворювань та реабілітації зазначеної категорії осіб».

При цьому виникає запитання яким чином Ви реабілітаційні послуги Ви включаєте до послуг з медичного обслуговування

Водночас, окреслені проблемні питання не впливають на загально позитивну оцінку дисертаційного дослідження, свідчать про високий науковий рівень опрацювання й глибину наукового аналізу, а також на наявність проблематики в контексті здійснюваного дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Гуза К.Ю. фактів порушення академічної доброчесності не виявлено.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Костянтина Юрійовича Гуза на тему «Публічне адміністрування у сфері медичного обслуговування та реабілітації осіб в закладах охорони здоров'я МВС України», є завершеною кваліфікованою науковою працею, що має вагомe теоретичне і практичне значення, відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор Гуз Костянтин Юрійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –
доцент кафедри публічного управління
та адміністрування Національної
академії внутрішніх справ,
доктор політичних наук, професор

Марія СПІВАК